

CHỦ ĐỀ 2: ÔN TẬP VỀ CỔ TÍCH**MÔN: NGỮ VĂN – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO - LỚP 6****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Phần A. Lý thuyết****1. Lý thuyết cổ tích**

Yếu tố	Cổ tích
Khái niệm	Là thể loại truyện kể dân gian, kết quả của trí tưởng tượng dân gian, xoay quanh cuộc đời, số phận của một số kiểu nhân vật. Thể hiện cách nhìn, cách nghĩ của người xưa đối với cuộc sống, đồng thời nói lên ước mơ về một xã hội công bằng, tốt đẹp
Cốt truyện	Thường có yếu tố hoang đường, kì ảo, mở đầu bằng ‘Ngày xưa ngày xưa...’ và kết thúc có hậu
Mạch kể	Được kể theo trình tự thời gian
Nhân vật	Kể về một số kiểu nhân vật như nhân vật bất hạnh, nhân vật dũng sĩ, nhân vật thông minh,... Phẩm chất của nhân vật truyện cổ tích chủ yếu được thể hiện qua hành động
Mạch truyện	Được kể theo trật tự thời gian tuyến tính, thể hiện rõ quan hệ nhân quả giữa các sự kiện
Lời kể	Thường mở đầu bằng những từ ngữ chỉ không gian, thời gian không xác định. Tùy thuộc vào bối cảnh, người kể chuyện có thể thay đổi một số chi tiết trong lời kể, tạo ra nhiều bản kể khác nhau ở cùng một cốt truyện
Yếu tố kì ảo	Các chi tiết, sự việc thường có tính chất hoang đường, kì ảo

2. Khái quát nội dung chính các văn bản

Văn bản	Tóm tắt	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Sọ Dừa</i>	Có đôi vợ chồng nghèo phải đi ở cho nhà phú ông và hiềm muộn con cái. Một lần bà vợ uống nước trong cái vỏ dừa, về nhà có mang, sinh ra một đứa bé kì dị, không chân không tay, tròn như quả dừa. Toan vứt đi thì đứa bé cầu xin nên bà vợ không nỡ mà giữ đứa bé lại, đặt tên Sọ Dừa. Lớn lên, Sọ Dừa thay mẹ chăn bò. Ba cô con gái nhà phú ông thay nhau đưa cơm cho Sọ Dừa. Hai cô chị kèn kiệu, chỉ có cô út đối đãi tử tế với Sọ Dừa. Một ngày, cô út phát hiện vẻ đẹp con người Sọ Dừa, đem lòng thương yêu. Sọ Dừa nhờ mẹ hỏi cưới. Dù bị thách cưới cao, Sọ Dừa vẫn đáp ứng đầy đủ. Sọ Dừa trở về hình dáng một chàng trai tuấn tú đến đón cô út về làm vợ khiến hai cô lớn nhà phú ông vô cùng ghen tức. Sọ Dừa thi đỗ Trạng Nguyên được vua cử đi sứ. Trước khi đi, chàng đưa vợ một hòn đá lửa, một con dao và hai quả trứng gà để phòng tai họa. Sọ Dừa đi vắng, hai người chị hãm hại cô út, đẩy cô xuống biển nhằm cướp chồng em. Nhờ những đồ vật chồng đưa,	Truyện đề cao lòng nhân ái, sự yêu thương đùm bọc lẫn nhau, ca ngợi vẻ đẹp bên trong của con người, khẳng định niềm tin vào sự công bằng, vào giá trị của lao động và sự cố gắng. Truyện nêu lên bài học khi đánh giá, nhìn nhận một con người: phải xem xét toàn diện, không nên chỉ nhìn vẻ bề ngoài.	Sử dụng nhiều chi tiết tưởng tượng hoang đường, kì ảo.

	cô út thoát chết, được chồng cứu trên đường đi sứ. Hai vợ chồng đoàn tụ. Hai cô chị xấu hổ bỏ nhà đi biệt xứ.		
<i>Em bé thông minh</i>	Một ông vua sai viên quan đi tìm người hiền tài. Viên quan ấy đến đâu cũng ra những câu đố học búa để thử tài. Một hôm, thấy hai cha con làm ruộng, quan hỏi một câu hỏi khó “trâu của lão cày một ngày được mấy đường?”. Cậu con trai nhanh trí hỏi vặn lại khiến viên quan thua cuộc. Nhận ra người tài, viên quan về báo vua. Vua tiếp tục thử tài, bắt dân làng đó nuôi để trâu đực đẻ ra trâu con. Cậu bé nghĩ ra cách và cứu được dân làng. Lần thử tài sau, cậu bé vượt qua thử thách khiến vua nể phục. Vua lắng giềng có ý xâm lược, muốn dò xét nhân tài nước ta, sai sứ giả mang sang chiếc vỏ ốc vặn thật dài và đồ xôi sơi chỉ qua. Cả triều không ai tìm ra cách, vua tìm cậu bé. Cậu bé thông minh chỉ ra cách giải, giúp đất nước tránh được một cuộc chiến. Vua phong cậu làm trạng nguyên.	“Em bé thông minh” là loại truyện cổ tích về nhân vật thông minh – kiểu nhân vật phổ biến trong truyện cổ tích Việt Nam và thế giới. Truyện đề cao sự thông minh và trí khôn dân gian (qua hình thức giải những câu đố, vượt những thách thức oái oăm,...), từ đó tạo tiếng cười vui vẻ, hồn nhiên trong đời sống hằng ngày.	<ul style="list-style-type: none"> - Dùng câu đố thử tài, từ đó tạo nên tình huống thử thách để nhân vật bộc lộ phẩm chất, tài năng. - Cách dẫn dắt sự việc cùng với mực độ tăng dần của những câu đố và cách giải đố tạo nên tiếng cười hài hước.
<i>Non-bu và Heng-bu</i>	Gia đình nọ có hai anh em, cha mẹ mất sớm. Vợ chồng người anh tham lam giành hết tài sản của cha mẹ để lại, chẳng để lại cho em được gì. Năm nọ, khi mùa xuân đến, có đôi chim nhận đẻ trứng trên mái nhà người em. Người em chăm sóc chu đáo và cứu chim non. Năm sau, chim quay lại trả ơn người em bằng hạt bầu. Người em gieo trồng và thu về vàng bạc, châu báu, cuộc sống trở nên sung túc. Người anh hay tin, lân la đến dò hỏi và ngóng chờ chim nhận bay qua nhà mình. Chờ mãi không có chim gãy chân, anh ta liền bẻ gãy chân con chim non và bôi thuốc cho nó. Mùa xuân năm sau, con chim cũ bay về trả hạt bầu cho người anh. Người anh gieo trồng và thu về những trận đòn nảy lửa từ bọn yêu tinh và cướp từ quả bầu chui ra. Người anh trở nên nghèo khổ và người em đã thương xót, cứu mang anh trai của mình.	Truyện đề cao lòng nhân ái, sự yêu thương đùm bọc lẫn nhau, ca ngợi vẻ đẹp bên trong của con người, khẳng định niềm tin vào sự công bằng, vào giá trị của lao động và sự cố gắng. Qua đó, truyện cũng nêu lên bài học đích đáng cho những kẻ tham lam, bội bạc sẽ nhận lấy những hậu quả xấu.	<ul style="list-style-type: none"> - Xây dựng nhiều chi tiết tưởng tượng kì ảo tạo nên sức hấp dẫn cho cổ tích. - Xây dựng hai tuyến nhân vật đối lập: nhân vật đối lương thiện và nhân vật tham lam, ích kỷ.

B. Bài tập

Câu 1: Xác định những truyện cổ tích trong những tác phẩm dưới đây:

Tác phẩm	Cổ tích
Con Rồng cháu Tiên	
Sọ Dừa	

Bánh chưng, bánh giầy	
Thạch Sanh	
Thánh Gióng	
Em bé thông minh	
Tấm Cám	
Sơn Tinh, Thủy Tinh	
Cây bút thần	
Ông lão đánh cá và con cá vàng	
Ếch ngồi đáy giếng	

Câu 2: Trong truyện *Em bé thông minh*, em bé đã vượt qua nhiều thử thách. Em hãy kể lại những thử thách đối với em bé theo đúng trình tự.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 3: Sự ra đời của Sọ Dừa có những đặc điểm gì khác thường?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 4: Đọc truyện *Em bé thông minh* và trả lời các câu hỏi:

- a. Khi được kể về tài năng của em bé, tác giả chủ yếu nhằm ca ngợi điều gì?
- b. Nhân vật em bé thuộc kiểu nhân vật nào trong truyện cổ tích?
- c. Nhân vật em bé được hưởng vinh quang nhờ vào điều gì?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 5: Đọc văn bản *Non-bu và Heng-bu* và trả lời câu hỏi:

- a. Tóm tắt tác phẩm *Non-bu và Heng-bu*.
- b. Từ nội dung của truyện *Non-bu và Heng-bu*, em liên tưởng đến câu chuyện dân gian nào của Việt Nam?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:

Xác định những truyện cổ tích trong những tác phẩm dưới đây:

Con Rồng cháu Tiên, Sọ Dừa; Bánh chưng bánh giầy; Thạch Sanh; Thánh Gióng; Em bé thông minh; Tấm Cám; Sơn Tinh, Thủy Tinh; Cây bút thần; Ông lão đánh cá và con cá vàng;Ếch ngồi đáy giếng

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức về thể loại cổ tích

Lời giải chi tiết:

Tác phẩm	Cổ tích
Con Rồng cháu Tiên	
Sọ Dừa	X
Bánh chưng, bánh giầy	
Thạch Sanh	X
Thánh Gióng	
Em bé thông minh	X
Tấm Cám	
Sơn Tinh, Thủy Tinh	
Cây bút thần	X
Ông lão đánh cá và con cá vàng	
Ếch ngồi đáy giếng	

Câu 2:

Trong truyện *Em bé thông minh*, em bé đã vượt qua nhiều thử thách. Em hãy kể lại những thử thách đối với em bé theo đúng trình tự.

Phương pháp:

Đọc kỹ văn bản truyện *Em bé thông minh*, chú ý các chi tiết thử thách dành cho em bé.

Lời giải chi tiết:

Các thử thách gồm:

- Lần 1: Đáp lại câu đố của viên quan - "Trâu cày một ngày được mây đường?".
- Lần 2: Đáp lại thử thách của vua đối với dân làng - nuôi ba con trâu đẻ sao cho chúng đẻ thành chín con trong một năm để nộp cho vua.
- Lần 3: Cũng là thử thách của vua - từ một con chim sẻ làm thành ba mâm cỗ thức ăn.
- Lần 4 Câu đố thử thách của sứ thần nước ngoài - khâu một sợi chỉ mảnh qua ruột con ốc vặn rất dài.

Câu 3:

Sự ra đời của Sọ Dừa có những đặc điểm gì khác thường?

Phương pháp:

Đọc kỹ văn bản truyện *Sọ Dừa*

Lời giải chi tiết:

- Thứ nhất, sự mang thai của bà mẹ khác thường: uống nước mưa ở cái sọ dừa bên gốc cây to
- Thứ hai, hình dạng khi ra đời khác thường: không chân không tay, trong như một quả dừa
- Thứ ba, tuy hình dạng khác thường nhưng Sọ Dừa biết nói như người, lớn lên vẫn không khác lúc nhỏ, “cứ lăn lông lốc trong nhà, chẳng làm được việc gì”

Câu 4:

Đọc truyện *Em bé thông minh* và trả lời các câu hỏi:

- a. Khi được kể về tài năng của em bé, tác giả chủ yếu nhằm ca ngợi điều gì?
- b. Nhân vật em bé thuộc kiểu nhân vật nào trong truyện cổ tích?
- c. Nhân vật em bé được hưởng vinh quang nhờ vào điều gì?

Phương pháp:

Đọc kỹ văn bản truyện *Em bé thông minh*

Lời giải chi tiết:

- a. Khi được kể về tài năng của em bé, tác giả chủ yếu nhằm ca ngợi trí tuệ của nhân dân lao động
- b. Nhân vật em bé thuộc kiểu nhân vật thông minh tài giỏi trong truyện cổ tích
- c. Nhân vật em bé được hưởng vinh quang nhờ sự thông minh, hiểu biết và kinh nghiệm của bản thân

Câu 5:

Đọc văn bản *Non-bu và Heng-bu* và trả lời câu hỏi:

a. Tóm tắt tác phẩm *Non-bu và Heng-bu*.

b. Từ nội dung của truyện *Non-bu và Heng-bu*, em liên tưởng đến câu chuyện dân gian nào của Việt Nam?

Phương pháp:

Đọc kỹ văn bản truyện *Non-bu và Heng-bu*

Lời giải chi tiết:

a. Tóm tắt:

Gia đình nọ có hai anh em, cha mẹ mất sớm. Vợ chồng người anh tham lam giành hết tài sản của cha mẹ để lại, chẳng để lại cho em được gì. Năm nọ, khi mùa xuân đến, có đôi chim nhận để trứng trên mái nhà người em. Người em chăm sóc chu đáo và cứu chim non. Năm sau, chim quay lại trả ơn người em bằng hạt bầu. Người em gieo trồng và thu về vàng bạc, châu báu, cuộc sống trở nên sung túc. Người anh hay tin, lân la đến dò hỏi và ngóng chờ chim nhận bay qua nhà mình. Chờ mãi không có chim gãy chân, anh ta liền bẻ gãy chân con chim non và bôi thuốc cho nó. Mùa xuân năm sau, con chim cũ bay về trả hạt bầu cho người anh. Người anh gieo trồng và thu về những trận đòn nẩy lửa từ bọn yêu tinh và cướp từ quả bầu chui ra. Người anh trở nên nghèo khổ và người em đã thương xót, cứu mang anh trai của mình.

b. Từ nội dung của truyện *Non-bu và Heng-bu*, em liên tưởng đến truyện *Cây khế* của Việt Nam